

Universitätsbibliothek Wuppertal

C. Cornelii Taciti Opera Qvæ Exstant

Tacitus, Cornelius

Antverpiae, 1668

Ad librum IV.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1742](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1742)

A quem vide, si lubet, Epistolâ LXXXIV. Eum luxuria ritum referre quidam conantur ad eum priscum, ex Valerij verbis l.v. cap. II. ubi de Martio exorato à feminis: In quarum honorem, Senatus matronarum ordinem benignissimis decretis adornavit. Sanxit namque uti feminis semitâ viri cederent, confessus plus salutis reip. in stolâ, quàm in armis fuisse: vetustisque aurium insignibus novum vittæ discrimen adiecit. legunt enim, in aurium insignibus. Non probo. & fortasse nec notæ quidem tunc Italiae gemmæ. Scripserim, vetustisque crinium insignibus? Crinibus enim posituque comarum, matronæ antiquitus discretæ ab innuptis. Tertullianus, de Virginibus velandis: Simulque se mulieres intellexerunt, vertunt capillum, & acu lasciuiore comam sibi inferunt, crinibus à fronte diuisis apertam professæ mulieritatem. Plautus Milite:

Inquisitio in Valerij locum lectionis dubia.

De eo coniectura nostra.

Matronæ crinium formâ, aliâ à virginibus.

Vtique eam ornatam adducas matronarum modo,
Capite compto, crines, vittasque habeat.

Mostellariâ:

B Soli gerendum morem censeo, & capiundas crines. id est, nubendum. Festus: Senis crinibus nubentes ornantur, quod, &c. Senis crinibus, id est, sex crinium orbibus, siue fertis. Implexi igitur capilli matronales, ut exemplum petere licet à statuis nummisque: virginum puerorumque, cirri, & cincinni. Ammianus lib. XIV. Et licet quocumque oculos flexeris, feminas affatim multas spectare cirratas; quibus si nupsissent, per ætatem ter iam nixus poterat suppetere liberorum. Cirratas, capio innuptas: uti Persius eodem epitheto de pueris, Ten' cirratorum centum dictata fuisse. Valerij ergo mens, præter crinium discrimen, adiectam illis & * alteram vittam. Propert.

Cirri virginum.

* De quâ Capellam accipio l. I. De nup. Philol. Iuno quoque expurgatoris auri splendente venâ addiderat crinibus fociale vinculum.

Vinxit & acceptas altera vitta comas.

Vbi legi in vet. cod. aspersas; & placet. refero que ad asperionem aquæ nuptiis solennem.

De quâ idem:

Et Stygio sum sparsa lacu, nec recta capillis
Vitta data est.

Sed redeo ad nostrum.

I V S T I L I P S I

AD LIBRVM IV. ANNALIVM

E X C V R S V S.

A.

PAG. 124.

D **R**OMVLI lege, matrona adulterij rea, marito permiffa cognatisque. Ij, uti visum, multabant, puniebant: Sed utrumne morte? Puto, verecundè contra virum doctum, licuisse. Ex Dionysio, qui lege regia maritum constituit *ἡμεῖς τὴν μὲν ἐξ ἑσῶν τὴν πρὸς τὸν πατέρα*, arbitrum magnitudinis pœnæ. Ex iure ipso. quia mulier que iuxta sacratas Romuli leges nupta, ita in manu viri, ut proles in patris. Ex Tacito: apud quem Plautius, prisco instituto, de capite fama que coniugis, propinquis coram, cognouit, & insontem nuntiauit. Ait, capite fama que. Si in superstitionis crimine marito id iuris: credo & in adulterij. In eas que sacris Bacchanalium incestu vsa, cognati maritique intra domos animaduenterunt, aiunt Linius & Valerius: nec dubito, quin ea animaduersio ad caput pertinuerit. Denique Egnatius quispiam uxorem, quod vinum bibisset, fusti interemit, idque factum non modò accusatore, sed etiam reprehensore caruit: quidni idem iuris in grauiori culpâ sit? Argumen-

Disputatio de adulterij pœnâ.

gumentum à Catone non petam, qui ait: In adulterio vxorem tuam si prehendifles, impunè A
necares. Vanum enim. & pertinere tantum videtur ad deprehensam. Tamen hoc fateor, eo seue-
ro iure perquam rarò maritos vsos: moribusque receptum videtur, ut adulteram apud cogna-
tos conuictam domo saltem exigerent, multarentque dote. Id ius (sive mos fuit) Plautus indicat
Amphitruone:

Adultera
domo ex-
acta, & dote
priuata.

Quid si adduco tuum cognatum huc, à nauì Naucratem,
Qui mecum vnà vectu'st, vnà nauì: atque is si denegat
Facta, quæ tu facta dicis, quid tibi æquum est fieri?

Numquid causam dicis, quin te hoc multem matrimonio?

Et respondet mulier, Si deliqui, nulla causa est. Et clarè Valerius lib. VIII. cap. II. Cùm
C. Titinius Minturnensis Fanniam vxorem, quam impudicam de industriâ duxerat, eo
crimine repudiatam spoliare dote conaretur. Portius Latro, contra adulteram: Illud, iudi-
ces, mihi tormento est, quòd notata iudicio vero, ut multiplicatam dotem perdat; plus
tamen ex quæstu habet, plus habitura est, quàm quantum damnatæ perdendum est.

Magistratus
accuabant
adulteras.
Et præsertim
Ædiles.
* In lib. II.
Annal.

Quæ pœna
legis Iulie.

Non fuit
capitalis.
* Velim con-
siderari Suc-
tonij etiam
locum in
Aug. cap. v.
vbi grauio-
rem adulterij
pœnam no-
minat.
Relegatio
fuit.

Aut fortasse
tantum mul-
ta dotis, cum
infamie no-
tâ.
Adulterio-
rum crebri-
tas.

Posteâ ta-
men pœna
capitis indu-
cta.
Gladij pœna
ex legibus
Wandalicis.

Hæc antiquitus obtinuisse videntur. quibus addo: Si mariti cognatique dissimulabant, aut, ut B
Liuij verbis utar, idoneus in priuato supplicij exactor nemo erat: non rarò, publico iudicio, perse-
quebatur id crimen magistratus. Et præsertim Ædilis. ac damnatos damnatasque apud populum
reperio pecuniaria multa, imò exsilio interdum. Exempla adduxi supra, de Vistiliâ: & nunc
non repono. Adde è Valerio de Cn Sergio Silo, cui promissorum matrifamiliæ nummorum
gratiâ dies ad populum dicta, damnatusque. lib. VI. Nec plura reperio prisco æuo. Lex Iulia
secuta est, ferente Augusto. Pœna eius in volumine Digestorum, quod miremur, non expressa: &
ideò ferram inter se reciprocant viri docti. Capitale eam fuisse plures senserunt, deterioresque:
Relegationem tantum, pauci bonique. Et hercle non fuit mors. * Ex Taciti verbis libro III. de
Iuliâ filiâ, neptique: Adulteros earum morte aut fugâ puniuit. statimque addit, culpans Au-
gustum: clementiam maiorum suasque ipse leges egrediebatur. Nam intellegit Iulias leges.
Ne exsiliium quidem, ex eodem loco: sic enim interpretor, fugam. & ex hoc, qui in manibus: Vbi
Tiberius contra legem Iuliam, seueritatem peruicaciter amplexus, Aquiliam exsilio damnat. Ex-
siliium intellego, perpetuum, quod sit vice deportationis. Esto igitur Relegatio. Facit hoc illud Ta- C
citi de Vistiliâ, Eaque in insulam Seriphon abdita est. id est, in insulam relegata. & paullo
clementius de Manlio, relegatione simplici: Adultero Manlio Africâ atque Italiâ interdi-
ctum. Iuuat aliquid illud Ouidij, qui ob adulterium damnatus: Namque relegatus, non exful-
dicor. Et rationes quadam ex iure scripto: quas pete à Cuiacio l. VI. Obseruat. cap. XI. Nodus
aliquis esse possit in Iurisconsulti verbis ad l. Iuliam: Adulterij damnatam si quis duxerit
vxorem, lege eadem tenetur. quod tollere videtur relegationem. Et in verbis Portij Latronis,
quæ supra: è quibus multa dotis saltem erui potest, & infamie nota. Portius autem posterior
Iuliâ lege. Dicam verè, parum certa res est: & exempla relegationis quæ in historiâ in personis
eximiis, videri possunt à seueritate Principum, non à lege: aliudque seruatum fortasse in homi-
num vulgo. Ni fuisset; non illa tam frequentes essent de adulteriis apud scriptores id cui querela.
Seneca audet scribere: Numquid iam vllus adulterio pudor est? postquam eò ventum
est, ut nulla maritum habeat, nisi ut irriter adulterum. aliaque passim reperies in eam sen-
tentiam; parum probabilia, si relegatio & fuga, adulterij pœna. Quidquid eius est: capitale posteâ D
id crimen factum, ut ex Apuleio notat idem Cuiacius: cui adde Arnobium libro IV. Adulteria
tamen legibus vindicant, & capitalibus adficiunt eos pœnis, quos in aliena comprehen-
derint fœdera genialis se lectuli expugnatione iecisse. Et gladio animaduenterunt non in
adulteros modò, sed omnes impudicos stupratoresque, Vandalicæ leges, ut legi apud Saluanum
l. VII. Addiderunt quoque hoc ad libidinem comprimendam, seueras pudicitie san-
ctiones decretorum, gladio impudicitiam coërcentes.